

[Průvodce Evropskými strukturálními a investičními fondy 2021–2027 pro knihovny \[1\]](#)

Autor:

- [JANSOVÁ, Linda](#) [2]

Číslo:

- [2021, ročník 30, číslo 3/4](#) [3]

Rubrika:

- [Trendy v knihovnách](#) [4]

Klíčová slova:

- [EBLIDA](#) [5], [Evropská unie](#) [6], [financování](#) [7], [role knihoven](#) [8], [rozvoj knihoven](#) [9], [udržitelný rozvoj](#) [10]

Odborná sekce:

- [Komise pro zahraniční styky](#) [11]

V roce 2021 vydala [EBLIDA](#) [12] (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations, tj. Evropská kancelář knihovnických, informačních a dokumentačních sdružení), jejímž členem je i SKIP, dokument nazvaný [European Structural and Investment Funds \(ESIF\) 2021–2027: a Guide for library applicants](#) [13] (Evropské strukturální a investiční fondy (ESIF) 2021–2027: průvodce pro žadatele z oblasti knihoven). Navazuje na předchozí zprávy a nástroje EBLIDA, především na dokument [The European Structural and Investment Funds 2021–2027: Funding Opportunities for Libraries](#) [14] (Evropské strukturální a investiční fondy 2021–2027: příležitosti pro financování knihoven). O nich jsme již informovali v [samostatném článku v č. 1/2020](#) [15].

Níže najdete stručné shrnutí obsahu průvodce z roku 2021 doplněné o několik údajů vztahujících se přímo k našemu prostředí.

Expertní skupina ELSIA

Nejprve je třeba uvést, že v září 2020 schválil výkonný výbor EBLIDA vytvoření [expertní skupiny ELSIA](#) [16] (European Libraries and Sustainable Development Implementation and Assessment, Evropské knihovny a zavádění a hodnocení udržitelného rozvoje), která má mj. za úkol podílet se na zavedení programu EBLIDA [Think The Unthinkable](#) [17] (TTU, Přemýšlejte o nepředstavitelném). Ten se zaměřuje na směřování knihoven v pokoronavirové době, konkrétně na naplňování cílů udržitelného rozvoje a financování těchto aktivit z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF). **SKIP** (a Českou republiku obecně) **v expertní skupině zastupuje Eliška Bartošová.**

Cíl průvodce

Cílem předloženého průvodce je pomoci členům EBLIDA **co nejlépe využít možností financování aktivit z těchto fondů** a poskytnout jim podklad pro organizaci národních workshopů zaměřených

na tuto problematiku.

Skutečnost, že se EBLIDA zaměřuje právě na ESIF, je dána několika faktory:

- tyto fondy tvoří více než třetinu rozpočtu Evropské unie;
- při realizaci projektů není třeba komunikovat přímo s Evropskou komisí – administrativa probíhá na národní úrovni;
- projekty není nutné orientovat na výzkum a vývoj – účast je tedy reálná i pro menší a hůř vybavené knihovny.

Jde svým způsobem i o rozdělení oblastí působnosti, protože další mezinárodní knihovnické organizace se zaměřují na jiné možnosti financování projektů; [LIBER](#) [18] (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries, tj. Sdružení evropských vědeckých knihoven) se např. orientuje na [program Horizont Evropa](#) [19].

Užitečné zdroje o udržitelném rozvoji ve vztahu ke knihovnám

Hlavní část průvodce je věnována cílům udržitelného rozvoje ve vztahu ke knihovnám. Pro jistotu připomeňme, že 17 cílů udržitelného rozvoje vyjadřuje tzv. [Agendu 2030](#) [20], což je plán či program Organizace spojených národů.

Pro oblast knihovnictví je v průvodci doporučena řada užitečných zdrojů, především:

- [dokument IFLA nastiňující, jak knihovny mohou přispět k naplňování Agendy 2030 OSN](#) [21] (je dostupný [ve více jazycích](#) [22]);
- [Knihovní mapa světa z produkce IFLA](#) [23];
- [informační centrum EBLIDA pro evropskou Agendu 2030](#) [24];
- [matice EBLIDA](#) [25];
- [databáze aktivit francouzských knihoven](#) [26] a [desková hra zaměřená na udržitelný rozvoj](#) [27].

Doporučeny jsou i dva videozáznamy:

- [ze setkání amerických, australských, francouzských a německých knihovníků](#) [28];
- [z mezinárodního webináře organizovaného kolegy z Německa](#) [29].

Strategické uvažování o udržitelném rozvoji ve vztahu ke knihovně

Knihovnám, které uvažují o tom, že by se od realizace jednotlivých projektů zaměřených na udržitelný rozvoj posunuly do fáze, kdy o oblasti budou uvažovat strategicky, jsou doporučeny následující kroky:

- Zeptejte se sami sebe, **co už ve své instituci pro každý z cílů udržitelného rozvoje podnikáte**. Z toho vyplyne, pro které cíle zatím nic nepodnikáte nebo toho podnikáte málo. Pak se naopak podívejte na projekty, které realizujete, a řekněte si, ke kterým cílům se vztahují.
- Následně můžete **vytvořit strategii naplňování cílů udržitelného rozvoje v knihovně**. Při tvorbě této strategie se vyplatí se na aktivity a cíle dívat nejenom z hlediska knihovny, ale celou záležitost pojmout širěji; knihovna se tak lépe zařadí k místním aktérům (např. úřadům nebo neziskovým organizacím) v různých oblastech.

Knihovny v dobrovolných národních zprávách?

Průvodce EBLIDA zmiňuje také **dobrovolné národní zprávy** (voluntary national reviews) **o udržitelném rozvoji**, které pro OSN připravují jednotlivé země. Je doporučeno, aby se knihovny do přípravy těchto národních dokumentů aktivně zapojily, protože pak mají šanci v nich být zmíněny. V [databázi těchto zpráv](#) [30] najdeme i [zprávu ČR za rok 2021](#) [31]; zmínku o knihovnách v ní bohužel nenajdeme. Při snaze o zachycení role knihoven v těchto zprávách lze vycházet i z [doporučení a praktických návodů IFLA](#) [32].

Jak na evropské fondy prakticky

V průvodci je doporučen i praktický postup při využívání evropských fondů. Je složen z **osmi kroků**:

1. seznamte se s [tzv. Evropským domem EBLIDA](#) [33], který tvoří členové EBLIDA, nástroje, služby a vzdělávání;
2. podívejte se na nástroje vytvořené partnerskými organizacemi na národní úrovni (v našich podmínkách lze doporučit zejména výstupy Skupiny pro udržitelnost v knihovnách, která je zmíněna i v průvodci EBLIDA, aktuálně především web [udrzitelna.knihovna.cz](#) [34]);
3. mějte na paměti [cíle, s nimiž pracuje Evropská komise](#) [35];
4. průběžně sledujte [webové stránky ESIF](#) [36];
5. podívejte se na národní webové stránky ESIF (v našem případě doporučujeme portál [DotaceEU.cz](#) [37]);
6. vytvořte si tabulku pro každý projekt knihovny, v níž budou sloupce Konkrétní cíl, Výstup, Výsledky, Cíle udržitelného rozvoje a Projekty knihovny;

7.
v zemích, kde probíhají aktivity v rámci programu EBLIDA Přemýšlejte o nepředstavitelném, se při přípravě projektu zkontaktujte s národním koordinátorem;
8.
země, kde tyto aktivity neprobíhají, mohou kontaktovat přímo EBLIDA (to je zatím případ ČR).

Konkrétní postupy při koncipování projektů a jejich přípravě pro ESIF jsou v průvodci ukázány na příkladu [Městské knihovny v Montreuil](#) [38] (Francie) a [Městských knihoven v sousedství](#) [39] (Berlín).

Z českého prostředí připomínáme Integrovaný regionální operační program (IROP); již v [č. 2/2019 jsme informovali o podpoře knihoven z tohoto programu](#) [40]. Pro výstavbu knihoven je v něm počítáno s objemem ca 1,2 miliardy Kč). Aktualizované informace najdete např. v [prezentaci PhDr. Víta Richtera z Knihovnické dílny](#) [41], která proběhla v říjnu 2021. U technické modernizace kulturních institucí je v ní zmíněn mj. i požadavek na udržitelnost (snížení environmentální zátěže).

Existuje také [Operační program Spravedlivá transformace 2021–2027](#) [42], který počítá s [podporou výstavby nové budovy Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě](#) [43].

Jak hodnotit naplňování cílů udržitelného rozvoje v knihovně

Podstatnou roli hraje také [vyhodnocování \(evaluace\) míry naplňování cílů udržitelného rozvoje](#) [44]. V knihovnách se setkáváme se **čtyřmi typy ukazatelů**. Těmi jsou:

- ukazatele, které jsou v souladu s cíli udržitelného rozvoje a jsou měřitelné;
- ukazatele, které jsou v souladu s cíli udržitelného rozvoje, ale jsou měřitelné jen obtížně;
- ukazatele, o nichž se dá jen těžko tvrdit, že by byly v souladu s cíli udržitelného rozvoje, ale jsou měřitelné;
- ukazatele, o nichž se dá jen těžko tvrdit, že by byly v souladu s cíli udržitelného rozvoje, a navíc jsou i obtížně měřitelné.

České čtenáře jistě zaujme skutečnost, že k praktickému přiblížení prvního typu ukazatele je v průvodci využit příklad realizace projektu Bookstart v Nizozemsku.

Doporučení na závěr

Obecně je doporučeno **sbírat co nejvíce statistických údajů o své činnosti** (např. i těch vypovídajících o spolupráci s občanskou společností) a přemýšlet o nich s ohledem na vývoj knihovny (např. klesá-li počet návštěv, nemusí to znamenat špatnou zprávu, pokud zároveň dochází k prodloužení doby pobytu návštěvníků v knihovně; obsazenost knihovny tedy může být stejná jako v době, kdy do knihovny chodil vyšší počet návštěvníků).

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2021-rocnik-30-cislo-34/pruvodce-evropskymi-strukturalnimi>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2021-rocnik-30-cislo-34/pruvodce-evropskymi-strukturalnimi>
- [2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/jansova-linda>
- [3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2021-rocnik-30-cislo-34>
- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/trendy-v-knihovnach>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/eblida>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/evropska-unie>
- [7] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/financovani>
- [8] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/role-knihoven>
- [9] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/rozvoj-knihoven>
- [10] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/udrzitelny-rozvoj>
- [11] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/odborne-sekce/komise-pro-zahranicni-styky>
- [12] <http://www.eblida.org/>
- [13] http://www.eblida.org/Documents/EBLIDA_European_Structural_Investment_Funds_2021-2027_Guide_for_Library_Applicants.pdf
- [14] http://www.eblida.org/Documents/The-European-Structural-and-Investment-Funds_%202021-2027.pdf
- [15] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2020-rocnik-29-cislo-1/dotacni-moznosti-pro-knihovny-v-dobe>
- [16] <http://www.eblida.org/about-eblida/expert-groups/eu-libraries-sustainable-development-implementation-assessment.html>
- [17] http://www.eblida.org/Documents/Think_the_unthinkable_a_post_Covid-19_European_Library_Agenda.pdf
- [18] <https://libereurope.eu/>
- [19] https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en
- [20] <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- [21] <https://repository.ifla.org/handle/123456789/243>
- [22] <https://www.ifla.org/resources/?oPubId=10546>
- [23] <https://librarymap.ifla.org/>
- [24] <http://www.eblida.org/activities/sdg-kic/>
- [25] <http://www.eblida.org/activities/the-eblida-matrix.html>
- [26] <https://agenda2030bibfr.wixsite.com/agenda2030bib/temoignages>
- [27] <https://agenda2030bibfr.wixsite.com/agenda2030bib/jeu>
- [28] <https://agenda2030bibfr.wixsite.com/agenda2030bib/single-post/2020/07/07/alajuin2020>
- [29] <https://www.edudip.market/w/375092>
- [30] <https://sustainabledevelopment.un.org/vnrs/#VNRDatabase>
- [31] https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/279492021_VNR_Report_Czech_Republic.pdf
- [32] <https://www.ifla.org/libraries-in-voluntary-national-reviews/>
- [33] <http://www.eblida.org/activities/the-eblida-sdg-european-house.html>
- [34] <https://udrzitelna.knihovna.cz/>
- [35] https://ec.europa.eu/info/publications/2021-commission-work-programme-key-documents_en
- [36] https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_cs
- [37] <https://dotaceeu.cz/>
- [38] <https://montreuil.bibliotheques-estensemble.fr/>
- [39] <https://www.berlin.de/sen/kultur/foerderung/eu-foerderung/efre/foerderperiode-2007-2013/artikel.81732.php>
- [40] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2019-rocnik-28-cislo-2/knihovny-maji-sanci-ziskat-podporu-na-vystavbu>
- [41] https://knihovnicka-dilna-2020.webnode.cz/_files/200000031-1fb671fb6a/2%20RICHTER_IROP_2021_10_K%20D%C3%ADlna.pdf?ph=e17034af97
- [42] https://www.mzp.cz/cz/opst_2021_2027

[43] <https://hrajemskrajem.cz/moravskoslezska-vedecka-knihovna-2/>

[44] <http://www.eblida.org/Documents/ELSA-WG-implementation-SDG-Indicators-in-EU-Libraries.pdf>